

ESSENCE AND STRUCTURE OF THE CONCEPT «COMPETENT APPROACH» IN THE CONTEXT OF PRE-TRAINING OF THE PRIMARY SCHOOL TEACHER

M. A. Yuzyk

Abstract. The article deals with the essence and structure of the concept of "competence approach" in the context of the preparation of elementary school teacher. Different approaches to the interpretation of the concept "competence approach" in psychological and pedagogical literature are analyzed. The emphasis is placed on the importance of implementing a competent approach in the context of the preparation of a primary school teacher.

Key words: education, competence approach, competence, state standard of a new Ukrainian school.

УДК 377(494)

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ШВЕЙЦАРІЇ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК

Н.С. ЮРЧЕНКО, аспірантка кафедри теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

E-mail: nataliayurchenko210@gmail.com

Анотація: В статті було розглянуто основні характеристики системи професійної освіти в Швейцарії, якій властиві ґрунтовність та різноманітність, а також вона широко популярна в багатьох країнах світу та позитивно виділяється своїми високими стандартами якості, забезпечення яких має високий пріоритет для швейцарців. Отримання професійно-технічної освіти є однією з найсильніших традицій в країні, яка відома своєю відносно невеликою територією та високим рівнем життя. Зроблено первинний аналіз умов становлення та формування сучасного стану професійної освіти в історичному аспекті та критеріїв її успішності. Розглянуто сучасну систему професійно-технічного навчання у її нинішній формі, яка представлена коледжами, вищими спеціалізованими школами, політехнічними школами, інститутами та університетами.

Ключові слова: професійна освіта, «дуальна» система, теоретичне навчання, практична підготовка.

Актуальність (Introduction). На шляху до входження в загальноєвропейський освітній та культурний простір наша країна потребує ще багато змін, в тому числі зміни в системі професійної освіти, що сприятимуть розвитку одночасно в кількох напрямках. Адже саме професійна освіта та професійна підготовка за кілька останніх років стали одним із тих секторів економіки, що розвиваються надзвичайно швидко.

Для науковців важливим є вивчення історичного досвіду організації систем професійної освіти різних країн та адаптування їх найкращих аспектів в нашому середовищі. Досвід економічно-розвинутих країн вказує на те, що темпи вдосконалення та розвитку виробництва, його конкурентоспроможність залежить від професійної підготовки фахівців. Достатньо цікавим для вивчення та наслідування можна назвати досвід Швейцарії. На сьогоднішній день відомо, що швейцарській системі професійної освіти характерні ґрунтовність та різноманітність, а також вона виділяється своїми високими стандартами якості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (Analysis of recent researches and publications). У результаті аналізу наукових досліджень і публікацій було виявлено, що інтерес українських вчених здебільшого викликає система професійної освіти, моделі навчання та професійної підготовки студентів, формування професійної компетентності випускників закладів професійної освіти. Так, наприклад різні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців в Швейцарії вивчали Л. Черток [3] та Н. Закордонець [1]. Серед іноземних вчених це питання досліджували Т. Штайнер [8], Ф. Гонон [9], Л. Кантоні, Р. Шеґ та ін. Також використано матеріалами Федеративного інституту професійної освіти (Eidgenössisches Hochschulinstitut für Berufsbildung), Вищого педагогічного навчального закладу в Цюріху

(Pädagogische Hochschule in Zürich), Державного департаменту з питань освіти, досліджень та інновацій (Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation (SBFI)).

Зважаючи на високий рівень професійної освіти в Швейцарії, її досвід може слугувати гарним прикладом для наслідування для нашої країни. Тому виникає потреба більш ґрунтовного дослідження професійної освіти в Швейцарії та створення умов імплементації позитивного досвіду в середовище української системи професійної освіти.

Мета (Purpose) статті – вивчити особливості історичного становлення та розвитку професійної освіти Швейцарії для створення можливості надалі використати позитивний досвід для успішного розвитку професійної освіти в Україні.

Методи (Methods). Для написання статті було проаналізовано публіковані матеріали, що стосуються даної теми. Для проведення швидкого та ефективного аналізу наукових публікацій в цій галузі використано методи метричних досліджень сучасного наукознавства, якими вже давно активно користується наукова спільнота для якісного та продуктивного аналітико-синтетичного опрацювання наукових публікацій. Можна підкреслити, що інтерес українських вчених до системи професійної освіти Швейцарії поглибився тільки за кілька останніх років. Після аналізу кількості публікованих матеріалів, що описують дослідження різних аспектів даного питання, можна відмітити, що коло вчених в цій сфері не можна назвати дуже широким. Тому проаналізовано здебільшого англомовні чи німецькомовні джерела, в яких освітлюється система професійної освіти в Швейцарії.

У процесі дослідження застосовано наступні **методи**: аналіз, узагальнення та систематизація.

Результати (Results). Швейцарія – невелика за територією та кількістю населення країна, але вона відома своїм високим рівнем життя та якістю освіти, яка для швейцарців має високий пріоритет. Варто наголосити, що саме отримання професійно-технічної освіти вважається однією з найсильніших традицій в країні [1, с. 139].

Високої якості підготовки своїх фахівців в Швейцарії досягли не за кілька десятиліть, а впродовж довгих століть. Історичні витоки становлення професійної освіти на території Швейцарії мають досить давні датування. Щоб зрозуміти сучасну ситуацію професійної освіти та підготовки в Швейцарії, необхідно детальніше поглянути на її історичний розвиток.

Першими навчальними закладами професійної освіти на території так званої «старої конфедерації», які нам відомі, були будівельні школи при монастирях. Там вже з IX ст. навчали каменярів та будівельників для зведення церков.

Пізніше, в 13 столітті центри ремесл перемістились до міст. Ремісники об'єднувалися в гільдії, які, серед іншого, забезпечували та регулювали професійне навчання молодих людей. Таким чином, відповідно до припису гільдії майстрів міста Цюрих вже в 1336 році необхідною умовою було те, щоб майстер пройшов належне навчання [4].

У той час починати навчання підліткам можна було у віці від 14 до 16 років, до того ж, за навчання треба було платити. Якщо учень був бідним, він мав можливість відробити плату за навчання за умови тривалого учнівства. Цікаво, що вже тоді в деяких містах існували установи, які організували допомогу для здобування освіти.

Навчання проходило на підприємстві майстра-ремісника, який мав належати до гільдії, і якого визначали та контролювали інші члени гільдії.

Навчальний курс розпочинався зі звичайного 14-денного випробувального терміну та з офіційної презентація учня в цеху.

Тривалість навчання складала, як правило, від двох до чотирьох років, в деяких винятках від трьох місяців до 13 років.

Учень жив при майстрі, який здійснював батьківське виховання і відповідав за професійне (і частково загальне) навчання. Йому також доводилося дбати про їжу, житло та одяг учнів, також він, як правило, забезпечував учням скромну платню. За це учень повинен був чесно і старанно працювати в майстра і виконувати всі його вказівки. Але ці вказівки мали стосуватися лише навчання. Використання праці учнів в непрофесійній діяльності строго обмежувалось рішенням членів гільдії [8].

Навчання не обмежувалось тільки професійною підготовкою, а й було спрямоване на ознайомлення з нормами і звичаями майстрів різних ремесл. Після закінчення навчання учень отримував супровідний лист, в якому майстер чи члени гільдії зазначали здобуту про-

фесію. Показавши належну підготовку та створивши у майстерні якісний виріб, учень ставав майстром та мав право вступати в гільдію.

Та час йшов вхід в гільдію ставав все більш обмеженим та складним. У той же час виникали нові професії. В деяких галузях утворилися великі об'єднання робітників, а пізніше і промислові підприємства. Характерним для них був, серед іншого, розподіл праці. Окремий вид діяльності можна було освоїти за короткий час, тому більша частина промислових робітників того часу не потребували професійної освіти. З іншого боку, вони потребували загальних і швидко зростаючих знань, яких не можна було отримати паралельно [8]. Так почали засновувати професійні училища (Fachschulen).

Варто також відмітити про обмеженість доступу до професійної освіти в той час. Отримати певну професію могли лише чоловіки, аж поки в XVIII ст. дівчата не отримали змоги займатися виробничою практикою в текстильних майстернях. Крім того, це ж стосувалося й сільського населення та бідних міщан.

Середині XIX ст. з приходом вільної торгівлі зросла конкуренція в швейцарській економіці. Крім того, було ґрунтовно змінено закони конфедерації. Тепер кожен міг засновувати підприємство, набирати учнів на навчання, навіть не володіючи даною професією. Навчання не контролювалося, це призвело до зниження рівня професійності робітників. Освічені робітники з інших країн цінувались вище за швейцарців.

Настав період індустріального суспільства. Виникла потреба в великій кількості кваліфікованих працівників, які змогли б працювати з різним обладнанням та технічними засобами. Таких робітників потрібно було вчити. Так почали з'являтися спеціалізовані навчальні майстерні, що згодом стали об'єднуватись професійними школами на підприємствах, щоб доповнювати практичні навички теоретичними знаннями. Економічні кризи того часу і, перш за все, технічний прогрес та зростаюча індустріалізація країни спричинила встановлення певних форм професійної освіти та підкріплення їх законодавчими актами.

Сучасна ж система професійно-технічного навчання у своїй нинішній формі розвивалася протягом останніх 150 років. Це стало результатом конкретних рішень та компромісів, які відображають певні історичні, соціально-економічні та культурні умови.

За підрахунками вчених Державного департаменту з питань освіти, досліджень та інновацій (Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation (SBFI)) професійно-орієнтовану освіту отримують близько 70-80 % школярів після закінчення обов'язкової середньої школи [6].

Такий підхід до системи освіти в цілому сприяє високому рівню працевлаштування та відповідно зменшує кількість безробітних громадян. У Швейцарській Конфедерації функціонує кілька типів навчальних закладів: коледжі, вищі спеціалізовані школи, політехнічні школи, інститути та університети. Студенти, що навчаються в усіх цих закладах, крім університетів, зорієнтовані здебільшого на отримання певної виробничої спеціальності.

Уряд Швейцарської конфедерації, місцеві органи влади кожного з 26 кантонів та професійні організації зацікавлені та сприяють високому рівню професійної освіти та професійної підготовки та прагнуть забезпечити наявність достатньої кількості пропозицій для навчання [3, с. 268]. Професійна освіта стає основою для навчання протягом усього життя, що стало надзвичайно актуальною особливістю сучасного суспільства.

Для більшості швейцарців шлях в доросле життя пролягає через навчальний заклад, що дає професійну освіту. Існують дво-, три- та чотирирічні програми, що дають можливість здобути одну з понад 230 професій [7].

Професійна підготовка повинна забезпечувати всі практичні та теоретичні навички та вміння, необхідні для професійної діяльності. Тобто, можна сказати, що професійна освіта служить основою для існування фахівця після закінчення навчання. Отримання вищої професійної освіти відкриває можливості для отримання кращого доходу. Однак це не завжди так. Інколи завдяки ґрунтовній якісній післядипломній підготовці люди без отримання вищої професійної освіти можуть мати хороший дохід. Наявність професійної освіти є однією з найважливіших основ безпечного існування [5]. В ідеалі вона має відповідати інтересам та нахилам особистості та пропонує багато можливостей для подальшого розвитку в процесі професійної діяльності.

Переважає більшість молодих людей вибирають класичне навчання на підприємств-

вах. Основна увага тут приділяється процесу навчання в середовищі навчального підприємства. Створюються умови, щоб майбутні спеціалісти відвідували професійно-технічний навчальний заклад один або два дні на тиждень. Разом з тим, під час навчання вони відвідують міжпідприємчі навчальні курси, де можуть оволодіти базовими навичками та поєднувати власні теоретичні й практичні знання [7].

Подібне поєднання теоретичного та практичного навчання на підприємстві є однією з найважливіших переваг професійної освіти в Швейцарії. Так звана «дуальна освіта» гарантує практично орієнтовану освіту та закріплення базових знань та вмінь у повсякденному професійному житті. За такою системою майбутніх фахівців готують в спеціалізованих середніх та професійно-технічних школах. Основною властивістю даної системи є її практична спрямованість. Адже протягом навчання учні перебувають в середовищі реального виробничого процесу, в ході якого вони отримують необхідні навички, стають професійно гнучкими та практико-орієнтованими [6].

Дуальність означає "двоєдність, подвійність", "єдине організаційне ціле". Подібна форма професійної освіти виникла як продукт соціального партнерства, що представляє собою механізм тісної взаємодії держави, роботодавців, профспілок і різних громадських об'єднань з підготовки висококваліфікованих кадрів відповідно до потреб ринку праці [2, с. 194].

Швейцарська система професійної освіти успішно сприяє працевлаштуванню молоді та має чудову репутацію. Це приваблива альтернатива базовій академічній освіті, яка одночасно ще й дає можливість отримати доступ до вищої академічної освіти в подальшому [9].

Головними факторами подібного успіху можна назвати наступні особливості:

– зміст та методи навчання визначаються спільно галузевими та професійно-технічними навчальними центрами (вони відображають професійну діяльність та включають в навчальні програми формування необхідних навичок);

– дуальність, яка полягає у відвідуванні теоретичних занять у поєднанні з практичними можливостями, має високу якість та практичну актуальність;

– приватний та державний сектори тісно співпрацюють не лише в ідентифікації, підготовці, контролі та керівництві навчанням, а також у наданні практичних можливостей, у фінансуванні системи професійної освіти та формуванні політичних умов та законів.

Висновки і перспективи (Discussion). Не викликає сумніву ствердження, що професійна освіта в Швейцарській Конфедерації відповідає сучасним суспільним вимогам та відома своїми високими стандартами якості по всьому світу. Проаналізувавши процес становлення та розвитку професійної освіти в Швейцарії можемо зробити певні висновки, щодо особливостей її становлення.

Отже, для професійної освіти в Швейцарії характерними є її дуальність, традиційність та якість підготовки, підтримка з боку держави та приватного сектору, особлива інституалізація на законодавчому рівні. Ці якості формувались протягом тривалого часу. Але варто зважити на успіх досягнення цілей та, врахувавши особливості освітнього середовища та суспільства в нашій країні, спробувати адаптувати позитивні риси досліджуваної системи в Україні.

Список використаних джерел

1. Закордонець Н. І. Можливості реалізації передових ідей швейцарського досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму у вищих навчальних закладах України // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. 2012. № 3. С. 135-144.

2. Пригодій М. А. Європейський досвід використання дуальної моделі допрофесійної і професійної освіти молоді // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Вип. 79. Чернігів: ЧНПУ, 2010. С. 193-195.

3. Черток Л. Історія розвитку освітньої системи Швейцарії // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2009. Вип. 30. С. 263-270.

4. Geschichte der Berufsbildung. Eidgenössisches Hochschulinstitut für Berufsbildung – URL: <http://www.ehb.swiss/project/geschichte-der-berufsbildung> (01.11.2017 р.).

5. Pädagogische Hochschule in Zürich. URL: <https://phzh.ch/de/Ausbildung/Studiengaenge/Berufsbildung/Allgemeine-Informationen>, (01.11.2017 p.).
6. Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation (SBFI) URL: <https://www.sbf.admin.ch/sbf/de/home/bildung> (01.11.2017 p.).
7. Success Factors of the Swiss Vocational Education and Training System in the Western Balkans. Factsheet. Swiss Federal Department of Foreign Affairs (FDFA) Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) 2014. URL: https://www.dcdualvet.org/wp-content/uploads/2014_SDC_Success-Factors-of-the-Swiss-VET-System-in-the-Western-Balkans.pdf (01.11.2017 p.).
8. Wettstein E. Die Entwicklung der Berufsbildung in der Schweiz. - URL: http://bbprojekte.ch/files/taetigkeit/information/8722_Entwicklung.pdf (01.11.2017 p.).
9. Wettstein E., Schmid E., Gonon P. Berufsbildung in der Schweiz. Formen, Strukturen, Akteure. URL: <http://www.hep-verlag.ch/media/import/preview/berufsbildungderschweiz2014.pdf> (01.11.2017 p.).

References

1. Zakordonets N. I. (2012) Mozhlyvosti realizatsii peredovykh idei shveitsarskoho dosvidu profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sfery turyzmu u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy [Possibilities of advanced ideas of Swiss experience realization in the professional training of the future specialists in the tourism in higher educational institutions in Ukraine]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*. Series: Pedagogy, Vol. 3, pp. 135-144.
2. Prygodii M. A. (2010) Yevropeys'ky dosvid vykorystannya dual'noyi modeli doprofesiyanoi i profesiyanoi osvity molodi [European experience of using the dual model of pre-professional and professional education of youth] // *Visnyk Chernihivs'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka*. Chernihiv: CHNPU, Vol. 79, pp. 193-195.
3. Chertok L. (2009) Istoriia rozvytku osvitnoi systemy Shveitsarii [History of the educational system development of Switzerland]. *Psykholoho-pedahohichni problemy silskoi shkoly*. Vol. 30, pp. 263-270.
4. Geschichte der Berufsbildung. Eidgenössisches Hochschulinstitut für Berufsbildung – URL: <http://www.ehb.swiss/project/geschichte-der-berufsbildung> (01.11.2017 p.) (нім.).
5. Pädagogische Hochschule in Zürich. URL: <https://phzh.ch/de/Ausbildung/Studiengaenge/Berufsbildung/Allgemeine-Informationen>, (01.11.2017 p.) (нім.).
6. Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation (SBFI) URL: <https://www.sbf.admin.ch/sbf/de/home/bildung> (01.11.2017 p.) (нім.).
7. Success Factors of the Swiss Vocational Education and Training System in the Western Balkans. Factsheet. Swiss Federal Department of Foreign Affairs (FDFA) Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) 2014. URL: https://www.dcdualvet.org/wp-content/uploads/2014_SDC_Success-Factors-of-the-Swiss-VET-System-in-the-Western-Balkans.pdf (01.11.2017 p.) (анг.).
8. Wettstein E. Die Entwicklung der Berufsbildung in der Schweiz. - URL: http://bbprojekte.ch/files/taetigkeit/information/8722_Entwicklung.pdf (01.11.2017 p.) (нім.).
9. Wettstein E., Schmid E., Gonon P. Berufsbildung in der Schweiz. Formen, Strukturen, Akteure. URL: <http://www.hep-verlag.ch/media/import/preview/berufsbildungderschweiz2014.pdf> (01.11.2017 p.) (нім.).

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ШВЕЙЦАРИИ: ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ Н.С. Юрченко

Аннотация: В статье рассмотрены основные характеристики системы профессионального образования в Швейцарии, которая характеризуется основательностью и разнообразием. А также она широко популярна во многих странах мира и положительно выделяется своими высокими стандартами качества, обеспечение которых имеет высокий приоритет для швейцарцев. Получение профессионально-технического образования

является одной из самых сильных традиций в стране, которая известна своей относительно небольшой территорией и высоким уровнем жизни. Сделано первичный анализ условий становления и формирования современного состояния профессионального образования в историческом аспекте и критериев ее успешности. Рассмотрены современную систему профессионально-технического обучения в ее нынешней форме, которая представлена колледжами, высшими специализированными школами, политехническими институтами и университетами.

Ключевые слова: профессиональное образование, «дуальная» система, теоретическое обучение, практическая подготовка.

VOCATIONAL EDUCATION OF SWITZERLAND: FORMATION AND DEVELOPMENT N.S. Yurchenko

Abstract. The article examined the main characteristics of the vocational education system in Switzerland. It is characterized by solidity and diversity. It is also widely used in many countries around the world and is positively distinguished for the high quality standards. This position is of high priority for the Swiss. To get the vocational education is one of the strongest traditions in a country, which is known for its relatively small territory and high living standards. The author made the initial analysis of the conditions for development and formation of the current state of vocational education in the historical aspect and the criteria for its success. The modern system of vocational education in its present institutional form is represented by colleges, higher specialized schools, polytechnic schools, institutes and universities. The students' orientation of these institutions is aimed in their majority to obtaining a certain industrial speciality. The author identifies the main factors, which contribute to the successful employment of young people in Switzerland and some of the most important benefits of vocational education. One of these benefits is the combination of theoretical and practical training at the enterprise, which allows students to acquire the necessary skills, to become professionally flexible and practical-oriented. As a result, enterprises can influence the formation of a future specialist who, upon graduation, will get into industrial production.

Keywords: vocational education, "dual" system, theoretical learning, practical training.

УДК 378:347.96

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Н.В. ЯВОРСЬКА, асистент кафедри теорії та історії держави та права

Чернівецький юридичний інститут

Національного університету "Одеська юридична академія"

E-mail: natalkajavorska77@gmail.com

Анотація. Актуальність потреби у нових формах та засобах формування й удосконалення професійної компетентності фахівців зумовлюють глобальні світові процеси, зокрема такі, як стандартизація професійних компетентностей та відкритий інформаційний простір. Тому мета дослідження полягає в позиціонуванні авторських організаційно-педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх юристів засобами іноземної мови. Автор з'ясовує актуальну сутність понять „засоби навчання” та „засоби іноземної мови”. Акцентується увага на використанні відкритих освітніх іншомовних ресурсів як нових та актуальних навчальних засобів. Виявляються актуальні тенденції розвитку засобів іноземної мови для формування професійної компетентності майбутніх юристів (все ширше їх використання в процесі професійної підготовки; залежність від процесів глобалізації та інформатизації, стрімкого розвитку технологій; орієнтованість на інформаційне суспільство та відкриті освітні іншомовні ресурси; засоби іноземної мови є продуктом потужних стейкхолдерів: міжнародних організацій, професійних асоціацій, інституцій, чиїм завданням є просування певної мови в світі). Також автор пропонує класифікацію засобів іноземної мови для формування професійної компетентності майбутніх юристів (за загальними властивостями та по групах). Найбільш активно у дослідженні

© Н. В. Яворська, 2017